

P a r l a m e n t Č e s k é r e p u b l i k y
Poslanecká sněmovna

1999

III. volební období

218/2

**Dodatek k Informaci obsahující rozbor stavu vývozu
a jeho podpory**

Dodatek k Informaci obsahující rozbor stavu vývozu a jeho podpory

Tento materiál úzce navazuje na původní dokument Informace obsahující rozbor stavu vývozu a jeho podpory, jehož věcný obsah byl omezen pouze na rámec působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu. Dodatek je v podstatě jeho rozšířením o aktivity ostatních resortů.

Ministerstvo zahraničních věcí

Ekonomická diplomacie a proexportní politika v aktivitách MZV a ZÚ ČR

Ekonomická diplomacie a proexportní politika se staly nedílnou součástí Koncepce zahraniční politiky ČR, schválené usnesením vlády č. 124 ze dne 17. 2. 1999.

Především v zemích se silným státním dirigismem se vedoucí ZÚ i ostatní diplomaté u místních úřadů průběžně podílejí na působení ve prospěch českých firem. Jedním z předpokladů realizace efektivní podpory hospodářské spolupráce i exportu je aktivita ZÚ v celé šíři bilaterálních vztahů s danou zemí. Zahraniční služba se zabývá vnějšími ekonomickými vztahy nejen podpůrně, ale i primárně. Koordinuje například účast ČR v celé řadě mezinárodních organizací. V řadě zemí (Blízkého východu apod.) nejsou na ZÚ obchodně ekonomické úseky (OEÚ) a jejich roli i personálně přejímá MZV (prostřednictvím diplomatů, pověřených i dalšími agendami).

Zastupitelské úřady ČR, zejména jejich OEÚ s aktivní podporou vedoucích ZÚ, se podílejí na všech větších případech hospodářské spolupráce a to v míře dané povahou věci, místními podmínkami i koordinací mezi resorty v ústředí.

V mezinárodních organizacích, v nichž je ČR členem, i v působení vůči institucím, v nichž ČR členem není, MZV usiluje o naplňování českých hospodářských zájmů. Konzultuje a koordinuje svůj postup s resorty, které mají vnitrostátní hospodářské gesce (např. cestou meziresortní pracovní skupiny pro spolupráci s OECD), předává podněty vnitrostátním gestorům, zejména v případech možné účasti domácích subjektů na výběrových řízeních. Iniciuje a koordinuje transpozici mezinárodních pravidel hospodářských vztahů do vnitrostátní legislativy a praxe a při přípravě těchto norem dbá na uplatňování českých ekonomických zájmů.

V případě aktuálních mezinárodních problémů s hospodářskými dopady, koordinuje postup dalších resortů (např. sankční režimy v souvislosti s konflikty). V posledním období se soustřeďuje zejména na vypracovávání finančního i koncepčního rámce pro zapojení ČR do stabilizace a obnovy jihovýchodní Evropy, a to s důrazem na posílení české ekonomické

přítomnosti na Balkáně, včetně zvýšení exportu. Ve dvoustranných i mnohostranných jednáních v tomto ohledu přitom vychází z potřeby sladit dva zájmy: přispět k humanitární i rozvojové pomoci regionu a přitom využít český ekonomický potenciál.

Aktivita ve vztahu k EU

Ve vztahu k EU MZV v rámci svých kompetencí zajišťuje dohled nad prováděním Evropské dohody, jejíchž řada prvků se přímo týká liberalizace exportu české produkce do členských zemí. MZV aktivně přistupuje k jednání s EU o uzavření Protokolu o evropském posuzování shody (PECA), k jednáním o uzavření a implementaci Fytosanitárního a veterinárního protokolu a k monitorování postupu ČR při přejímání technických předpisů a norem EU, které jsou rovněž zaměřeny na posilování konkurenceschopnosti českých výrobků na vyspělých trzích.

Spolupracuje s MPO při finalizaci dokumentů strategického významu a projednání jejich zásad s orgány EU. Jako konkrétní příklad z poslední doby lze uvést Koncepti průmyslové politiky ČR. Aktivní role resortu je zřejmá z průběhu jednání o významných investičních pobídkách, podporujících výrobu pro export - např. investiční pobídky pro Škoda auto a.s.

Další informační a proexportní aktivity MZV ČR a ZÚ ve vnějších ekonomických vztazích

MZV má přímou roli při organizování obchodně ekonomických aktivit např.:

- návštěv představitelů českých ekonomických ministerstev a podnikatelských subjektů v teritoriích,
- při organizování obchodních misí při cestách ministra zahraničních věcí (na základě úspěšné podnikatelské mise při cestě ministra Kavana do Asie na jaře t.r. se připravují další při cestách ministra do dalších významných zahraničně obchodních teritorií),
- spolupráci při zabezpečování české účasti na výstavách a veletrzích,
- iniciování zahraničních podnikatelských misí do ČR (např. představitelů kanadských obchodních, podnikatelských a bankovních kruhů pod vedením ministra mezinárodního obchodu S. Marchiho do ČR, Slovenska, Maďarska a Slovinska, která přispěla k podstatnému zvýšení obratu vzájemné obchodní výměny a k rozvoji vzájemné spolupráce s Kanadou v oblasti investic),
- členství v mezinárodních organizacích a agenturách (např. OECD, UNIDO, UNDP - agentura pro rozvojovou pomoc atd.), v jejichž orgánech zastupují ČR pracovníci MZV.

Část informací (např. souhrnné teritoriální informace, poptávky a nabídky, zprávy o vyhlášených tendrech apod.) přímo z teritorií získávají MPO, Czech Trade (příspěvková organizace MPO), další resorty a podnikatelské subjekty prostřednictvím ZÚ ČR, případně z veřejně přístupných databází MZV na internetu (www.czech.cz, www.export.cz)

Spolupráce ZÚ s experty CzechTrade

ZÚ ČR spolupracují s experty CzechTrade. Umožňují jim využívat informační databázi ZÚ a usnadňují jim kontakty s osobami důležitými při prosazování českých zájmů v teritoriu - např. s vládními představiteli. Rovněž poskytují kancelářské prostory pro činnost těchto expertů, jako např. na ZÚ Riga a MZV jim vychází vstříc při udělování služebních pasů.

Proexportní činnost Českých center

Proexportní činnost 17 Českých center v zahraničí a Správy českých center:

- převážně bezplatné informace českým subjektům o obchodních příležitostech, zemi potenciálního vývozu atd. především na internetu
- propagace našich podniků v zahraničí např. formou prezentací, odborných seminářů, pořádaných v prostorách či za pomoci Českých center
- aktivní vyhledávání zahraničních obchodních partnerů.
- bezplatná inzerce ve vybraném zahraničním tisku

Činnost Českých center je přitom komplementární k náplni práce CzechTrade, jenž nese hlavní zodpovědnost. Česká centra zajišťují nejširší obecnou propagaci země i jejího hospodářství, na kterou navazuje úžeji zacílená proexportní činnost CzechTrade. MZV a MPO iniciovaly jednání o posílení součinnosti Českých center, CzechTrade, CzechInvest (příspěvková organizace MPO) a Česká centrála cestovního ruchu se záměrem odstranit duplicity a využít lépe kancelářských a výstavních objektů ČR v zahraničí.

Proexportní aktivity generálních a honorárních konzulátů

MZV soustavně dbá na to, aby podpora ekonomických vztahů byla stálou a klíčovou součástí práce generálních konzulátů a honorárních konzulátů včetně jejich aktivního zapojení do podpory exportu. Přínos konzulátů ČR spočívá v jejich vhodném regionálním rozložení a z toho vyplývajícím zaměření na rozhodující místní podnikatelské subjekty (převážně malé a střední firmy). Z uvedeného důvodu proto MZV bude i nadále usilovat o zvýšení počtu zvláště honorárních konzulátů. Honorární konzulové jsou často zdrojem námětů na posílení dvoustranné hospodářské spolupráce a iniciátory podnikatelských misí z ČR a do ČR.

Aktivity a informační činnost MZV při přípravě setkání vládních představitelů a podnikatelských kruhů s jejich zahraničními partnery

Podkladové materiály, zpracovávané MZV pro setkání státních představitelů s jejich zahraničními partnery, vedle informační části o aktuální politické a hospodářské situaci v teritoriu a vývoji vzájemných vztahů, vždy obsahují témata ze zahraničně obchodní a ekonomické oblasti, kde vedle klasické obchodní výměny a posouzení možností výrobní kooperace je pamatováno na vzájemnou spolupráci na třetích trzích, na zakládání společných podniků (MZV a MPO v nedávné době připravovali podkladové materiály pro cestu českého premiéra do Ruské federace, Kazachstánu, Kyrgyzstánu a Uzbekistánu).

Rozvojová pomoc

S posilováním role ČR jako člena společenství vyspělých zemí roste význam poskytované české rozvojové pomoci. Ta je v řadě případů podmínkou pro následný úspěšný rozvoj ekonomických vztahů se zeměmi - příjemci pomoci.

MZV, které má koordinační roli v této oblasti, připravuje návrh nové koncepce rozvojové pomoci, který bude v kvantitativních i kvalitativních fundamentech měnit dosavadní pojetí. Zejména změní poměr pomoci technické, školské, vědecké i poměr projektů národních a mezinárodních. Zároveň se bude přibližovat pojetí rozvojové pomoci, jak ji provádějí ostatní země OECD. Připomíná se, že i rozvojová pomoc je jednou z cest odbytu národního know-how a vyrobené produkce. MZV však musí respektovat i silný tlak největších světových donorů na odpoutání rozvojové pomoci od podmínky dodávek národního zboží či služeb.

Zabezpečení úkolů vyplývajících z uzavřené Dohody o spolupráci mezi MPO a MZV

Dohoda o spolupráci MPO a MZV je jedním z významných nástrojů, které mají zajistit efektivnost postupu státní správy při uplatňování hospodářských zájmů ČR v zahraničí.

MZV se na naplňování Dohody o spolupráci mezi MPO a MZV podílí především prostřednictvím stále pracovní skupiny MZV-MPO. V jejím rámci např. byla zabezpečena novelizace hlavních úkolů OEÚ a zpravodajství ZÚ dvěma společnými pokyny. V pracovní náplni OEÚ byla přitom znovu zdůrazněna orientace na zvyšování vývozů ČR a na vyhledávání nových obchodních příležitostí. U 19 pracovníků OEÚ byla prověřena udělená diplomatická hodnost a u 12 z nich byla tato hodnost zvýšena, což usnadní jejich činnost v teritoriích.

MZV aktivně spolupracuje s MPO na personálním posílení OEÚ a hodlá ještě v r. 1999 posílit OEÚ na 9 ZÚ. V současnosti je společně připravována aktualizace "Kodexu součinnosti českých podnikatelských subjektů se ZÚ", který byl poprvé zveřejněn v srpnu 1998.

Na politických odborech MZV byla v návaznosti na Dohodu zřízena funkce ekonomických poradců ředitelů teritoriálních odborů se záměrem lépe přizpůsobit organizační strukturu MZV potřebám proexportní politiky a jejího propojení s působením v bilaterálních vztazích.

Rovněž vedoucí ZÚ ČR MZV jsou systematicky připravováni pro praktickou činnost v proexportní politice. Během svého pobytu v ústředí navštěvují podniky a konzultují instituce, které mají obchodní zájmy v příslušném teritoriu. Povinnost aktivní podpory obchodních aktivit českých podniků je rovněž zakotvena v popisu práce titulářů.

Role MZV ve vnitrostátní koordinaci vnějších ekonomických vztahů a zahraničního obchodu

MZV je členem České rady pro podporu podnikání a exportu, kde společně s MPO projednává lepší součinnost CzechTrade, CzechInvest, Českých center a České centrály cestovního ruchu především v oblasti zahraničního působení.

MZV uplatňuje aktivní výkon svých akcionářských práv v EGAP a ČEB. Zasadilo se např. o urychlení vystavení záruky na dodávky tramvají ze Škody Plzeň do Portlandu (USA) a realizaci tohoto obchodního případu rovněž diplomaticky podpořilo na místě prostřednictvím ZÚ ČR, generálního konzulátu a honorární konzulky. Ke všem velkým vývozním případům se vyjadřuje s využitím podnětů a informací zastupitelských úřadů.

Je rovněž členem meziresortní offsetové komise, které předsedá MPO. MZV v ní aktivně prosazuje realizaci dovozu špičkových výrobních technologií ve vazbě na vývoz českých výrobků na zahraniční trhy a aktivní zapojování českých firem do vnějších ekonomických vztahů (MZV např. v poslední době dalo podnět ke zlepšení koordinace činností členů offsetové komise v souvislosti s chystaným výběrovým řízením na nadzvukové stíhačky).

Vízová politika

V současné vízové politice prosazuje MZV potřeby dvoustranných hospodářských vztahů (např. zrušení bezvízového styku s Kubou požadované EU bylo odloženo až na poslední možný termín). MZV též z titulu svých koordinačních rolí v oblasti zahraniční politiky dbá ve vízové politice na vyvážené uplatnění různých dalších zájmů (např. bezpečnostních), které mohou být v případě konkrétních zemí v konfliktu se zájmy hospodářskými.

Ministerstvo financí

Vyhodnocení ekonomických dopadů vyplývajících z poskytnutí nízkouročeného úvěru pro hospodaření ČSOB a ekonomických efektů z využívání nízkouročeného úvěru hospodářskými subjekty podílejícími se na užití tohoto úvěru.

Na základě rozhodnutí porady ekonomických ministrů vlády České republiky a usnesení prezidia Fondu národního majetku České republiky převedl Fond národního majetku ke dni 31.12.1993 na Československou obchodní banku účelový návratný vklad ve výši 3,0 mld.Kč. Československá obchodní banka na základě kritérií stanovených Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR následně poskytla 15 vybraným subjektům pětiletý nízkouročený úvěr (úroková sazba činila 3,5% p.a) splatný ke dni 31.12.1998. Účelem tohoto úvěru bylo poskytnout pomoc těm perspektivním vývozním společnostem, kterým v důsledku direktivních rozhodnutí v podmínkách centrálně řízeného hospodářství před rokem 1990 vznikl značný objem těžko doboytých pohledávek v zahraničí.

Ke dni 31.12.1998 byly poskytnuté úvěry všemi 15 společnostmi splaceny a ČSOB celý účelový vklad ve výši 3,0 mld. Kč vrátila Fondu národního majetku a to i v případech, kdy pohledávky posuzovaných subjektů zůstaly od zahraničních dlužníků nadále neuhrazeny. Jelikož důvody pro čerpání zvýhodněného úvěru ze zdrojů Fondu národního majetku zůstaly i nadále nezměněny, byl Ministerstvem financí ČR vypracován materiál „Vyhodnocení ekonomických dopadů vyplývajících z poskytnutí nízkouročeného úvěru pro hospodaření ČSOB a ekonomických efektů z využívání nízkouročeného úvěru hospodářskými subjekty podílejícími se na užití tohoto úvěru“. Na základě tohoto materiálu vláda České republiky schválila svým usnesením č. 151 ze 24. února 1999 provedení finanční restrukturalizace úvěru v celkové výši 2,331 mld. Kč pro akciové společnosti Škodaexport, Motokov, Omnipol a Strojimport z prostředků Fondu národního majetku České republiky s tím, že výše uvedené akciové společnosti uhradí své závazky v letech 1999 až 2004 podle předem dohodnutého splátkového kalendáře. Splácení úvěru bude v prvním roce úročeno 3,5 % p.a., v druhém a třetím roce sazbou 7,0 % p.a. a ve zbývajícím období komerční sazbou.

Smyslem tohoto opatření je zpřístupnit významným domácím vývozcům finanční úvěry potřebné k zajišťování stávajících vývozu. Na druhé straně uvedené opatření sehrálo významnou roli i při prodeji podílu akcií státu v ČSOB, protože stát tímto způsobem prezentoval svou vůli očistit bilanci ČSOB o klasifikované pohledávky, které měla ČSOB vůči zmiňovaným exportérům z titulu úvěrů poskytnutých jim na profinancování vývozu v době centrálně řízeného hospodářství před rokem 1990.

Novela zákona č.84/1998 Sb., kterou se mění a doplňuje zákon č. 499/1990 Sb., o přepočtu devizových aktiv a pasiv v oblasti zahraničních pohledávek a závazků organizací v souvislosti s kursovými opatřeními.

Zákonem č. 499/1990 Sb., bylo vybraným organizacím stanoveno odvést na zvláštní účet státních finančních aktiv devalvační rozdíly vyplývající z úprav kursů provedených v roce 1990. Tyto kursové rozdíly měly příslušné organizace podle přijatého zákona odvádět i v takových případech, kdy z objektivních důvodů neinkasovaly od svých zahraničních dlužníků prostředky z pohledávek, z nichž byly příslušné kursové zisky teoreticky vypočteny. Proto bylo výše uvedenou novelou zákona č. 84/1998 Sb., umožněno příslušným společnostem snížit nebo zcela prominout jejich odvodovou povinnost, vyplývající z přepočtu kursových rozdílů, případně stanovit pro tyto závazky nové lhůty splatnosti, s cílem ozdravit jejich finanční bilance a umožnit tak těmto společnostem čerpat od bank nové úvěry potřebné k zajišťování stávajícího českého exportu. Realizaci takového opatření byla oprávněna jen v zákonem vyjmenovaných důvodech, t.j. závazky mohly být upravovány jen u pohledávek v zemích, vůči kterým byly uplatněny hospodářské sankce na základě rozhodnutí Organizace spojených národů, dále v zemích, jejichž hospodářství bylo narušeno národnostními a válečnými konflikty, případně v zemích, kterým bylo ze strany věřitelů sdružených v mezinárodních spolcích věřitelů (např. Pařížský klub, Londýnský klub) umožněno prominutí dluhů nebo rozložení jejich splácení. Za rok 1998 byly na základě uvedených důvodů sníženy závazky příslušným organizacím ve výši 2,1 mld.Kč, což lze v daném případě považovat za krok vedoucí ke snížení zadluženosti subjektů podílejících se významnou měrou na realizaci českého exportu.

Ministerstvo zemědělství

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond

Jedním z programů Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu je i program podpory exportu vybraných zemědělských a potravinářských komodit. Cílem programu je podpořit export zvláště specifikovaných zemědělských a potravinářských komodit. V současné době je v rámci tohoto programu podpořen export sladu a mléka. Podpora se poskytuje na financování části úroků z exportních úvěrů, které jsou podloženy exportními smlouvami předloženými žadatelem.

Státní fond tržní regulace

V souladu se závazky vůči Světové obchodní organizaci zabezpečuje v roce 1999 Státní fond tržní regulace (SFTR) vývozní subvence na pšenici, sušené mléko a vepřové maso. Připravuje se zřízení Státního zemědělského intervenčního fondu, který nahradí SFTR a obdobně jako intervenční agentury členských států Evropské Unie, bude zajišťovat vývoz a poskytovat subvence na zemědělské výrobky a potraviny v souladu s mezinárodními závazky České republiky. Fond bude podporovat náklady spojené se skladováním a zpracováním.

Licenční politika

V současné době se připravuje novela vyhlášky 560/92 Sb., o podmínkách vydávání úředního povolení k dovozu a vývozu a služeb, ve znění pozdějších předpisů. Ministerstvo zemědělství navrhlo vyjmout z licenčního režimu následující komodity, u nichž je žádoucí podpořit jejich export:

zpracovaná obilná zrna	melasa	etylalkohol
slad	otruby	
chmel	pokrutiny a šroty	

Ministerstvo bude dále iniciovat na Ministerstvu financí urychlené zrušení správního poplatku za licence na komodity subvencované SFTR, formou novely zákona o správních poplatcích č. 368/1992 Sb.

Vyjmutí uvedených komodit z licenčního režimu nenaruší jejich rovnováhu na trhu zemědělských surovin v ČR. Tím dojde k odstranění poplatku ve výši 0,5 % z ceny vyváženého zboží podléhajícího vývozní licenci a sníží se tak jeho cena. U subvencovaných vývozů, zabezpečovaných Státním fondem tržní regulace, tyto poplatky dokonce zvyšují nároky na objem subvencí ze státního rozpočtu.

Vývozní licence s množstevním omezením je přitom nutno chápat pouze jako nástroj pro předcházení nežádoucím výkyvům v bilancích nejdůležitějších komodit, přičemž v souladu s příslušným článkem GATT 1994 by poplatky vybírané při dovozu nebo vývozu, měly být omezeny na částku nutnou k pokrytí nákladů spojených s poskytnutou službou a neměly by sloužit k fiskálním účelům.

Ministerstvo financí souhlasí se stanovením pevné sazby správního poplatku (podobně jako u dovozních licencí tj. 500 Kč za licenci) pouze u subvencovaného vývozu zemědělských položek, který zabezpečuje Státní fond tržní regulace. U ostatních vývozních licencí doporučuje zachovat dosavadní procentní sazbu poplatku z ceny vyváženého zboží nebo služby. Stejný názor zastává i Licenční správa Ministerstva průmyslu a obchodu.

Vzájemná liberalizace obchodu ČR/EU

Závěry z jednání Podvýboru pro zemědělství ČR/EU dne 8.7.1999 v Bruselu:

Komise hodlá vést další jednání o liberalizaci agrárního obchodu EU s asociovanými zeměmi, a to:

- jednání budou vedena na recipročním základě, nikoliv jednostranně jen ve prospěch jedné smluvní strany,
- Komise bude požadovat od Rady EU globální mandát k realizaci liberalizačního procesu, (nejen ve vztahu k celním sazbám) a navrhne Radě EU, aby do mandátu Komise k jednání bylo zahrnuto snížení resp. zrušení vývozních subvencí,
- jednání budou rozdělena v následujících etapách:
 - a) projednání nulové celní sazby pro nepříliš citlivé zemědělské produkty s platnou celní smluvní sazbou 0 - 5 %,
 - b) u zemědělských produktů, které mají vyšší celní ochranu než 5 %, ale nejsou předmětem vnitřních plateb v rámci Společné zemědělské politiky nebo dotací ČR, bude v rámci kvót jednáno o oboustranném odstranění celní ochrany až na nulu, a o oboustranném odstranění vývozních subvencí,
 - c) u výrobků „super sensitive products“ (velmi citlivé výrobky), na které je uplatňována vnitřní podpora (např. obiloviny, cukr, hovězí, olejniny) bude oboustranně zvážena další strategie,
 - d) pokud se týká liberalizace obchodu se zpracovanými zemědělskými výrobky, zde zatím není navrhován žádný zásadní přístup a Komise očekává naše návrhy.

Vzájemná liberalizace obchodu ČR/CEFTA

Pro další liberalizaci v rámci CEFTA je snaha uplatnit obdobné zásady jako pro liberalizaci s EU, tzn. maximální míra liberalizace politiky a stanovení pravidel pro poskytování subvencí. Problematika bude předmětem jednání na 1. zasedání Podvýboru pro zemědělský obchod CEFTA dne 15. 9. 1999.

Odhytová centra v zahraničí

Bylo podpořeno založením společnosti pro spolupráci s Ruskou federací „Obchodní dům“. Tato organizace má napomoci odbytu zemědělských a potravinářských produktů převážně na základě barteru. Byly založeny společnosti jak na české, tak i na ruské straně. V současné době se čeká na schválení společnosti u rejstříkového soudu Ruské federace. Ministerstvo zemědělství je připraveno pomoci při založení i jiných zahraničních odbytových center zaměřených na prodej zemědělských a potravinářských produktů z České republiky.

Ministerstvo dopravy a spojů

Resort může ovlivňovat proexportní politiku spíše nepřímo - kvalitní přepravou výrobků v potřebném čase a poskytováním široké škály služeb. Z tohoto důvodu byl také v odvětví dopravy přijat program modernizace dopravních sítí, který zahrnuje modernizaci železničních koridorů, rozvoj dálniční a silniční sítě, modernizaci vodních cest a dostavbu leteckých terminálů. Všechny tyto programy jsou posuzovány a projednávány ve vládě. Podpora vývozu je zajišťována zkvalitňováním dopravních sítí, z toho plynoucího snižování objemu zboží v oběhu a zlepšováním podmínek pro přepravu zboží přes státní hranice, a to jak zvyšováním úrovně služeb v železničních pohraničních stanicích, tak i na silničních hraničních přechodech.

Z návrhů dlouhodobých opatření lze např. uvést dobudování zmíněných odstavných parkovišť na silničních hraničních přechodech, na nichž to situace vyžaduje a na kterých je prováděno rozřadování kamiónů podle náročnosti celního odbavování, výstavba nových objektů hraničních přechodů včetně tzv. rychlých pruhů pro nájezd kamiónů, které nepotřebují odbavení speditéra, do celního prostoru a prověření možnosti převedení některých přeprav vhodných pro železniční dopravu zpět na železnici. Tyto projekty jsou zaměřeny zejména na dílčí rekonstrukce silnic v pohraničních oblastech, eliminaci úzkých míst na příjezdových komunikacích k hraničním přechodům a také na modernizaci některých zařízení Českých drah v pohraničních stanicích.

MDS ČR rovněž napomáhá zlepšování postavení českých silničních dopravců. Například s Rakouskem bylo dohodnuto zvýšení počtu povolení pro silniční nákladní dopravu.

Resort také usiluje o podporu exportu stavebních prací, dopravních prostředků a dopravních systémů především v oblasti železniční a městské dopravy. Tuto podporu provádí jednak v rámci rozvojové pomoci vlády ČR a pak také určitou záštitou při jednáních podnikatelských subjektů z dané oblasti (účast zástupců příslušných firem v doprovodu pana ministra při některých mezinárodních jednáních).

Ministerstvo životního prostředí

Průzkum, vývoj, popř. participace na ostatních aktivitách spojených s ochranou životního prostředí je možné považovat za předvoj aktivit, kde mohou být vyjádřeny potřeby státu, které mohou vést současně k vytvoření podmínek a předpokladů pro další rozvoj hospodářsko-politické spolupráce a následně k podpoře vývozu českých výrobců.

Projekty v rámci dvoustranné rozvojové pomoci

Geologický a tefrochronologický výzkum v oblasti městské aglomerace Managua - Masaya a Masaya - Granada, Nikaragua v roce 1997, 1998 a v regionech měst Leon - Chinandega, Nikaragua v roce 1999. Cílem projektů je zmapování přírodních rizik a zranitelnosti horninového prostředí (rizika záplav, sesuvů, zemětřesení a aktivní vulkanické činnosti) a také vytipování vhodných míst pro novou zástavbu, resp. sídla. Probíhající výstavba infrastruktury a budov nabízí nové možnosti pro stavební firmy působící v ČR. V minulosti

proběhla jednání s předními představiteli Nikaragujské republiky. Nikaragujská strana považuje spolupráci na vyhledávání vhodných ploch za krok k otevření prostoru pro české stavební firmy. Na uvedený projekt rozvojové pomoci bylo v roce 1999 vyčleněno 2,9 mil. Kč. V roce 2000 by měl projekt pokračovat v dalších regionech Nikaraguy.

Za podpůrný nástroj vývozu je možné považovat rozšíření role geologického průzkumu o vyhledávání ložisek stavebních surovin ve zmíněné oblasti.

Zhodnocení geopotenciálu jižně od Chipata (území v okolí Muyombe) v Zambii se zabývá průzkumem uhelných ložisek a základním geologickým průzkumem. Vyčleněné prostředky pro rok 1999 představují 2 mil. Kč, pro rok 2000 pak 6,3 mil. Kč.

Geologické práce v Mongolsku znamenají technickou pomoc při realizaci geologických projektů, zejm. mapování ložisek rudného zlata. Spolupráce vedla k podepsání dohody zvýhodňující českou stranu v provádění dalšího detailnějšího průzkumu a případné těžby zlata. Rozpočet na rok 1999 je 6,0 mil. Kč.

Průzkum ložisek ropy a zemního plynu - Kamerun. Technická pomoc vedla k podepsání exkluzivního servisního kontraktu českými firmami, i k získání renomé českých odborníků. Rozpočet na rok 1999 činí 3,2 mil. Kč.

Geologické a technologické ocenění vybraných surovinových zdrojů - Jordánsko zaměřených na vyhledávání stavebních surovin a dalších nerudných nerostů. Participací na projektu byla vytvořena pro české subjekty výhodná pozice pro návazné investice ve výstavbě cementáren a dalších podniků na zpracování surovin. Průběh aktivit je českým velvyslanectvím v Jordánsku hodnocen jako nejvýznamnější akce vzájemných vztahů. Rozpočet na rok 1999 2,9 mil. Kč.

Rozvoj skladování zemědělských produktů a potravin v chladících a mrazících komorách - Litva využitím českých technologií a odborníků. Rozpočet na rok 1999 je 4,3 mil. Kč.

Využití biologických prostředků pro ochranu vinic a sadů - Moldávie využitím českých technologií a odborníků. Rozpočet na rok 1999 činí 0,3 mil. Kč.

Projekty v rámci mnohostranné rozvojové pomoci

Výcvikové kurzy v oblasti meteorologie a ochrany ovzduší. Projekt je realizován Českým hydrometeorologickým ústavem prostřednictvím Světové meteorologické organizace. V roce 1999 byla pro projekt uvolněna částka 2 mil. Kč. Projekt je zaměřen na problematiku sledování životního prostředí v oblasti meteorologie, hydrologie a ochrany čistoty ovzduší. Velmi úspěšné jsou např. tréninkové kurzy zaměřené na sledování hladiny ozónu, meteorologické předpovědi, postgraduální kurzy pro hydrology, kurzy pro sledování klimatu a jeho možné změny. Ačkoliv má projekt spíše charakter přenosu know-how, vyústil již v dodávky malé výpočetní a měřicí techniky např. do Moldávie.

Vyloučení látek poškozujících ozónovou vrstvu Země. Projekt je realizován na Ukrajině prostřednictvím Organizace pro průmyslový rozvoj při OSN v celkovém finančním

objemu 3,3 mil. Kč pro rok 1999. Projekt je zaměřen na předání zkušeností v oblasti bezúnikové technologie zacházení s chladivý a dodávku potřebného technologického zařízení, které je v ČR vyráběno na vysoké technické úrovni. Na základě účinné propagace českého know-how byly na Ukrajinu dodány nad rámec projektu české výrobky v celkové výši přes 100 000 USD.

Budování kapacit pro zavádění čistší produkce v Chorvatsku. Projekt je realizován prostřednictvím Organizace pro průmyslový rozvoj OSN s celkovým rozpočtem 2 mil. Kč pro rok 1999. Projekt je zaměřen na vybudování domácích kapacit pro zavádění čistší produkce a na realizace demonstračních projektů v chorvatských podnicích. V návaznosti na projekt je možno očekávat dodávky českých technologií do podniků účastnících se demonstračních projektů.

Další aktivity

Výzkumný ústav vodohospodářský vyvíjí celou řadu výzkumných aktivit, jejichž výsledky vedou ke kvalitním a zároveň cenově výhodným produktům (např. digitální model terénu, kalibrační stanice, značkování ryb atd.). Přitom některé produkty jsou nabízeny pouze jedním výrobcem na světovém trhu (značkování ryb), popř. pouze jedním subjektem se sídlem v Evropě (kalibrační stanice). Významnou roli ve vývozu produktů a potenciálu lidského kapitálu ústavu mají jednotlivá zastupitelstva v oblasti akviziční činnosti. V současné době je jejich role v této oblasti nedostatečná.

Další potenciál podpory vývozu v budoucnosti leží na Českém hydrometeorologickém ústavu v oblasti spoluúčasti na projektech užívajících meteorologické přístroje nebo jejich komponenty.

I když aktivity a projekty v environmentální oblasti nemusí být spojeny v krátkém období s přímou podporou vývozu, mají šanci se stát trvalou podporou vývozních aktivit v střednědobém období s výrazným pozitivním synergickým efektem.

Zejména účast na projektech průzkumů ložisek, geologického zajištění a dalších geologických pracích zlepšuje pozici českých podnikatelských subjektů při dalším zužitkování surovin a návazných investicích, zejm. v oblasti stavebnictví a metalurgie.

Ministerstvo obrany

Resort má svého zástupce v Offšetové komisi a na základě uzavřené Rámcové dohody o spolupráci mezi MPO a MO zajišťuje společně s MPO přípravu a realizaci offšetových programů. V návaznosti na Rámcovou dohodu o spolupráci uzavřelo MO s MPO dne 19. července 1999 Dohodu o spolupráci na úseku zahraničního obchodu. Účelem této dohody je vytvořit základní předpoklady a prostor ke konkrétní spolupráci mezi obchodně ekonomickými úseky na zastupitelských úřadech a vojenskými přidělení při hledání možností a zabezpečování zahraničněobchodní politiky a podpory exportu v činnosti zahraniční služby ČR.

Ministerstvo kultury

Vývoz v oblasti kultury představuje z hlediska celkového objemu zahraničního obchodu zanedbatelnou položku. Hmotný vývoz se zpravidla nerealizuje na základě dlouhodobých kontraktů, ale většinou nahodile a jednorázově. Předmětem vývozu jsou především knihy, audiovizuální nahrávky, kulturní služby a práva.

Stav vývozu

Knihy:

Z důvodů jazykových jsou předmětem vývozu především dětské ilustrované knihy a obrazové publikace. Ostatní literatura je vyvážena v menší míře jen do Slovenské republiky.

Audiovizuální díla:

Vývoz nahrávek CD a VIDEO není statisticky podrobněji sledován. Podle dílčích statistik a odhadů ochranných autorských organizací je ročně vyváženo jen několik desítek titulů v objemu od 100 do 1000 kusů. Z oblasti kinematografické produkce bylo v roce 1998 prodáno celkem 108 celovečerních filmů do 36 zemí, většinou pro televizní uvedení. Nejvíce se stále vyvážejí filmy „nové vlny“ z šedesátých let a filmy pro děti.

Služby:

Většinu vývozu služeb v kultuře tvoří komerční hostování českých hudebních těles v zahraničí. Počet koncertů v zahraničí a jejich výnosy nejsou statisticky celostátně sledovány. U státní příspěvkové organizace Česká filharmonie činil počet koncertů v zahraničí v roce 1998 80 s celkovými výnosy ve výši 35 mil.Kč. Z ostatních služeb, podílejících se na celkovém vývozu stojí za zmínku půjčování notového materiálu do zahraničí Českým hudebním fondem v objemu cca 1 mil.Kč ročně a půjčování filmových kopií Národním filmovým archivem.

Vývoz práv:

Vývoz práv k veřejnému užití uměleckých děl, zvukových a zvukově-obrazových záznamů v zahraničí je sledován ochrannými organizacemi autorů a výrobců. Vývoz práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, vydavatelů a nakladatelů, která se týkají pořizování kopií a rozmnožení je zpravidla realizován jako jednorázový obchod vztahující se například jen na jednu nahrávku nebo titul. Hodnota vývozu práv autorů, výrobců a nakladatelů není celostátně sledována a lze ji jen odhadnout řádově na několik desítek milionů Kč.

Podpora vývozu

Podpora vývozu v oblasti kultury se uskutečňuje z důvodu nedostatku finančních prostředků v omezeném rozsahu ve formě podpory kulturních aktivit podnikatelských subjektů a dále nepřímo pořádáním samostatných, zpravidla nevýdělečných propagačních akcí v zahraničí. Ministerstvo kultury každoročně zajišťuje na své náklady na několika mezinárodních knižních veletrzích českou národní expozici a na nejvýznamnějším knižním veletrhu ve Frankfurtu nad Mohanem se podílí na nákladech jednou polovinou. V rámci dvoustranné kulturní spolupráce pořádá Ministerstvo kultury s Národním filmovým archivem

přehlídky českých filmů v zahraničí. V letošním roce se uskutečnila přehlídka českých filmů v Číně, roce 1998 se uskutečnila rozsáhlá přehlídka v Belgii, na které bylo uvedeno celkem 185 českých filmů. Kromě toho pořádá státní příspěvková organizace Národní filmový archiv ročně celou řadu dalších akcí propagujících českou filmovou tvorbu.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Resort má svého zástupce v Offsetové komisi. Pokud jde o podporu nepřímou, lze v pedagogické a výzkumné činnosti jednotlivých veřejných vysokých škol nepochybně nalézt aktivity, které ve svých důsledcích vývoz podporují. Do nepřímé podpory lze také zahrnout některé aspekty státní podpory výzkumu a vývoje, které pravděpodobně vyplynou z připravovaného materiálu Národní politiky výzkumu a vývoje, která se zpracovává na základě usnesení vlády č.811/1998, a který má být dokončen do 31.12.1999. Bylo rovněž vypracováno opatření Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které obsahuje důraz na zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a prosperity společnosti.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Resort se na vývozu nepodílí, na jeho podpoře jen nepřímo, především participací na vytváření nových podnikatelských a pracovních příležitostí v rámci programů podpory podnikání, jejichž gestory jsou však MMR a MPO. Jde zejména o používání specifických nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti v rámci využívání systému investičních pobídek, programů rozvoje průmyslových zón i venkova, podpory malého a středního podnikání a revitalizace firem. Uvedené systémy a programy mají prioritně urychlit restrukturalizaci a posílit konkurenceschopnost hospodářských subjektů na vnitřním trhu i na zahraničních trzích. Od roku 1999 se podpora podnikání stává součástí Národního plánu zaměstnanosti i součástí připravovaného Národního rozvojového plánu (gestorem je MMR).

Ministerstvo vnitra

Kromě účasti svého zástupce v Offsetové komisi ministerstvo nemá exportní a proexportní aktivity.

Ministerstvo zdravotnictví

Z podstaty náplně činnosti resort žádné exportní ani proexportní aktivity nemá.

Ministerstvo spravedlnosti.

Z podstaty náplně činnosti resort žádné exportní ani proexportní aktivity nemá.

Ministerstvo pro místní rozvoj

Vývoz a jeho podpora není v přímé působnosti Ministerstva pro místní rozvoj a touto cestou tedy nedochází k jeho realizaci.

Resort je však gestorem regionálních programů na podporu malého a středního podnikání. Tímto způsobem se nepřímě podílí na podpoře vývozu, neboť podnikatelská aktivita podpořených podnikatelů může přispět k pozitivnímu ovlivnění vývozu České republiky. Při vyhodnocování účinnosti programů ale není toto hledisko samostatně vyhodnocováno.

V působnosti resortu je také příspěvková organizace Centrum pro regionální rozvoj ČR, která je „hostitelskou organizací“ Euro Info Centra (EIC) Praha. Centrum umožňuje navazovat kontakty mezi podniky z EU a ČR prostřednictvím mezinárodní sítě pro vyhledávání partnerů, nabídky a poptávky zboží i služeb a tím se nepřímě podílí na podpoře vývozu ČR. Rovněž další služba EIC, vyhledávání a zprostředkování informací o legislativě EU potřebné k vývozu, příznivě ovlivňuje vývozní aktivity.

Do působnosti Ministerstva pro místní rozvoj dále náleží problematika cestovního ruchu, který přináší české ekonomice značné devizové příjmy s pozitivním vlivem na platební bilanci státu. V roce 1998 dosáhly devizové příjmy z cestovního ruchu objemu cca 120 mld. Kč. Jejich podíl na exportu se v letech 1993-1998 pohyboval v rozpětí 11-19 %. Zejména příjezdový cestovní ruch lze chápat jako export služeb. Přesto cestovní ruch, jako důležitý exportní artikl, je ze strany státu podporován minimálně - pouze existují finanční prostředky pro Českou centrálu cestovního ruchu na státní propagaci.